

Co se stane, když vyschne potok

Zákolanský potok ve středních Čechách patří k jedné z mála vyhlášených evropsky významných lokalit, kde přežil kriticky ohrožený rak kamenáč. Stále převládá názor, že rak kamenáč je daleko citlivější ke znečištění než rozšířenější rak říční. Ale právě znečištěný Zákolanský potok dokazuje, že to není až tak docela pravda. Oba druhy raků jsou ke znečištění citlivé, zvláště pak k různým pesticidům, ale rak kamenáč některé znečištění toleruje lépe než rak říční. Co ale nedokáže ani jeden druh původního raka zvládnout, jsou vysychající potoky a vysoké teploty.

text: Jitka Svobodová, David Fischer

foto: Pavel Moravec

Když pomíneme dohady, zda nastává klimatická změna nebo ne, jisté je, že v tocích nám v posledních letech vody ubývá. Pokud se k tomuto problematickému stavu přidají nezodpovědní majitelé rybníků, zahrádkáři a majitelé chat a domů, katastrofa bývá neodvratitelná. A přesně tato situace nastala na Zákolanském potoce na začátku července, kdy teplota vzduchu stoupala až k 38 °C a vody v toku žalostně ubývalo.

Nájemci rybníka na Zákolanském potoce se za těchto nepříznivých podmínek rozhodli, že si rybník dopustí. A aby toho docílili co nejdříve, zavřeli výpusť z rybníka. Již před tímto zásahem byla situace v potoce dost kritická a odběrem vody z toku se stala neúnosnou. Situaci ještě zhoršil začátek prázdnin, který vylákal do přírody i majitele chat, kteří si potřebovali skropit již tak vyprahlé zahrádky.

Zbytky vody z téměř vyschlého potoka putovaly nelegálními odběry na pozemky majitelů domků a chat. Souhra všech těchto nepříznivých okolností (sucho, horko, nelegální odběry) způsobila, že Zákolanský potok úplně vyschnul. Nepomohl ani Lidický potok, který se vlévá do Zákolanského potoka pod Středokluky a z koryta se rázem stala prašná cesta plná mrtvých ryb a raků.

Zachráněno kolem 300 raků

Není to poprvé, kdy kritickou situaci zaznamenali hasiči ze Zákolan, kteří v Podholí připravovali tábor pro děti. Byli také první, kdo zachraňoval raky přenosem k Buštěhradskému potoce, který stále dotoval Zákolanský potok aspoň trochu vody. Další záchranné akce už se zúčastnili pracovníci Výzkumného ústavu vodohospodářského TGM, Příbramského muzea, Agentury ochrany přírody a Kladenského magistrátu. Podařilo se zachránit nejméně 300 raků, kteří byli odebráni a vráceni zpět do stejných míst poté, co voda potokem zase

začala proudit. Kolik raků zahynulo, se přesně nedá určit. Jen při záchranné akci bylo napočítáno 70 mrtvých raků z 300metrového úseku, a to lokalitu po několik dnů navštěvovali různí predátoři, kteří se postarali o většinu hynoucích ryb a raků.

Počet uhynulých raků půjde podle odhadů do tisíců, vzhledem k tomu, že vyschlý úsek měřil 5 až 7 km. Alarmující je ovšem i to, že ačkoliv stávající situaci šetřila Policie ČR a Inspekce životního prostředí, neodradilo to některé občany od pokusu zahradit tok a přesměrovat proud vody z potoka opět do rybníka ve Středoklukách. Někteří lidé jsou asi nepoučitelní...

Jaké z této situace plyne ponaučení? Voda v krajině nám opravdu dramaticky ubývá, klesá i zásoba podzemní vody. Náprava tohoto stavu bude dlouhá a složitá a ačkoliv se o tomto problému neustále mluví, neděláme téměř nic pro to, aby se situace aspoň trochu zlepšila. Jisté je však to, že pokud člověk potřebuje vodu na naplnění bazénu nebo zalití zahrádky, může si nechat dovézt cisternu plnou vody. Rybníkáři mohou dopustit rybník za vysokých průtoků. Ale ryby a raci a mnoho dalších vodních živočichů v potoce si dovoz vody objednat nedokáže, proto jim ji nemůžeme brát. A u raků je ještě další problém. Bohužel naprosto nevhodné je přenášet raky na jiné lokality. Nikdy totiž nevíme, zda raci nejsou nakaženi račím morem, který můžeme zavléct na populace v jiných tocích, kam je v dobré víře přeneseme. Tuto činnost vždy nechejte na odbornících, kteří také dokáží rozlišit, zda se nejedná o invazní druhy raků, kteří jsou touto nemocí skoro vždy nakaženi a sami jsou k ní rezistentní. (Čtenáři se mohou naučit rozlišovat raky sami, a to ve článku *Dokážete rozlišit raky v přírodě?* na straně 12 – pozn. red.)

